

Csillagok útján

Úrutazás, a csillagok világa, sci-fi: a múlt század hatvanas-hetvenes éveiben sokkal erőteljesebben meghatározták a közgondolkodást és a populáris kultúrát, mint manapság. Az Omega együttes kiváló space-rock albumokat hozott létre ebben az időszakban. Mit jelent a csillagászat, az űrkutatás világa az együttes frontembere számára? Kóbor Jánossal beszélgetünk.

Meteor: Először is köszönöm szépen, hogy gondolatait megosztja a Meteor olvasóival. Természetesen a legelső kérdés: hogyan kezdődött? Mi volt az a meghatározó élmény, ami érdeklődését a csillagászat felé fordította?

K. J.: Nyaranta szerettem a szabadban aludni. Ez általában a Balatonon, vagy vidéken, nagyszüleimnél történt, vagyis olyan helyeken, ahol kicsi a fényszennyezés, jól látható az égbolt. Ilyenkor elkerülhetetlen, hogy az ember az eget bámulja, nézi a csillagokat, felfedez alakzatokat. A megfigyelések mellett elgondolkozik: a Világegyetemben mi, miért, és hogyan lehetséges? Az égboltot nézegetni önmagában is inspiráló.

Meteor: Amikor próbáltam felvenni Önnel a kapcsolatot az Omega.hu honlapon keresztül, kollégája említette, hogy sokszor okoz meglepetést csillagászati ismereteivel – legutóbb például a Jupiter-holdak árnyékjelenségeiről mesélt nekik. Eszerint fontosnak tartja az ismeretterjesztést? Elmesélné a legemlékezetesebb csillagászati ismeretterjesztéssel kapcsolatos élményét?

K. J.: Igen, a Jupiter-holdak árnyékai egy érdekes megfigyelésem. Régebben gyakran megfordultam a népligeti Planetáriumban. Az ott látottak és hallottak sokat segítettek a dolgok megértésében, persze olvastam is hozzá. Egyébként a Jupiter holdak-kapcsán elgondolkoztam azon is, vajon Galilei hogyan találta meg a holdakat, mintegy 400 évvel ezelőtt, a korabeli eszközökkel. A legnagyobb hatással talán Kopernikusz volt

rám, hiszen az egyik legfontosabb lépést ő tette meg a mai világgépünk kialakításában.

Meteor: Zenei pályafutása alatt számtalan slágerük született, amelyek jó részét a mai fiatalok is ismerik. A 60-as években jártunk az űrverseny kellős közepén, egymást érték a jelentős űrsikerek, elsőként elért, korszakalkotó eredmények. Mennyiben hatott az űr, a Naprendszer pezsgő kutatása zenéjükre, jövőképükre? Hogyan viszonyulnak viszonyultak zenésztársai a csillagászatához, űrkutatáshoz?

K. J.: Valamilyen szinten az együttes minden tagja fogékony erre a témára. Van, aki a sci-fi felől közelítette meg az űrkutatás, a csillagászat kérdését; van, akit inkább a tények, az űrkutatás aktuális eredményei érdekeltek jobban. Ilyen értelemben 1978–80 körülre tehető a legaktívabb időszak, amely Farkas Bertalan űrrepülése körül tetőzött. 1979-ben a Kisstadionban egyenesen űrruhákban kezdtük a koncertet, az egész látvány erre épült. Akkoriban ez a kérdés valóban a mindennapok szerves része volt, a média naponta számolt be újabb és újabb eredményekről, természetesen mi sem vonhattuk ki magunkat ennek hatása alól.

Meteor: Az űrverseny időszaka nem csak a zenei világra, hanem az élet minden területére hatással volt, számos máig ható felfedezés született. Ekkoriban ismerték fel például a kozmikus háttérsugárzás létét, mint az Ősrobbanás egyik bizonyítékát. Hogyan hatottak az ezekkel a forradalmi felismerésekkel kapcsolatos olvasmányok, hírek a mindennapi életre?

K. J.: A kozmikus háttérsugárzás ténye teljesen rendben van, de az ősröbbanás elméletét nehezen feldolgozhatónak tartom. Nem azt mondom, hogy hihetetlen, vagy nem vagyok vele kibékülve, de vannak fenntartásaim. Az emberi dimenziók szerintem itt kevésnek bizonyulnak: amit térben,

tömegben, időben el tudunk képzelni, az rendkívül szegényes a mindenséghez képest. A legfontosabb mindenképpen a nyitottság, a kételkedés, hiszen nagyon nehéz bizonyosságot szerezni, ugyanakkor ezek a legizgalmasabb kérdések.

Meteor: Érdeklődésük az űrkutatás iránt később sem lankadt. A Challenger 1986-os katasztrófájának állít emléket a Fekete Doboz c. dal. Készült-e még más, közvetlenül egy bizonyos űr- vagy csillagászati eseményhez köthető daluk?

K. J.: A 7–8–9. lemezünket „space korszaknak” szokták nevezni, és azt hiszem, mindnyájunknak ez a legkedvesebb zeneileg is. Jó néhány számot lehet említeni, ahol közvetlenül erről szólnak a szövegek, pl. Csillagok útján, Start, Gammapolis, Égi vándor. A földön túli világgal kapcsolatos érzések végigvonulnak szövegi és zenei értelemben is az egész pályafutásunkon. A Challenger katasztrófája pedig egy meghatározó, sokkoló élmény volt, hiszen egyenes tv-közvetítésben láthattuk, megdöbbenten.

Meteor: Úgy tudom, nem csak a hírekből követi figyelemmel a csillagászat világát, de saját távcsöve is van. Van-e kedvenc objek-

tuma, esetleg másoknak is megmutatja-e az égbolt csodáit?

K. J.: Igen, néhány éve van egy komolyabb, amatőr megfigyelésekre kiválóan alkalmas távcsövem. Amikor egy gyermek számára is érdekes dolgot látok, azt mindig megmutatom lányomnak, aki 8 éves kora ellenére nagyon jól képben van a csillagászati alapismeretek terén. Az egyik kedvencem a Sarkcsillag, mint egyetemes tájékozódási pont. A Vénuszt pedig már gyerekkoromban is követtem, volt olyan időszak, amikor naponta jegyeztem fel a mozgását.

Meteor: Mi a legemlékezetesebb megfigyelése, vagy csillagászati jelenséggel kapcsolatos élménye?

K. J.: Az 1999-es napfogyatkozást a Balaton partjáról követhettem, ami páratlan élményt jelentett. Két emlékezetes momentumra emlékszem. Az egyik az, hogy az elsötétült égbolt körül világos maradt körben a látóhatár. A másik pedig az a morajlás, ami a parton végigfutott: ugyanis amikor teljes takarásba került a Nap, mindenki önkéntelenül felkiáltott. Gyakorlatilag a Balaton déli partja éppen egybeesett a teljes napfogyatkozás vonalával. A másik kedvenc

élményem a Szaturnuszhoz kötődik: amikor legutóbb földközelpontban volt, talán 2007-ben, egy orosz katonai távcsovével sikerült megfigyelnem.

Meteor: Van-e olyan jelenség, égitest, amelynek megfigyelése még nem sikerült, de mindenképpen szeretné látni?

K. J.: Úgy emlékszem, éppen napfogyatkozáskor volt egészen jól látható a Merkúr, meglepően fényesen ragyogott a szokatlan égbolton. Őszintén szólva a két külső nagybolygót, az Uránuszt és a Neptunuszt sosem láttam, illetve nem sikerült beazonosítanom, most hirtelen azt sem tudom, merre kellene keresni. Azokat szívesen megnézném egyszerűen.

Meteor: Kétségtelenül megváltozott mára a világ: az üresemények, csillagászati felfedezések mindennaposak lettek, veszítettek súlyukból. Az internet segítségével pedig viszonylag könnyű – legalábbis ideig-óráig – sztárrá válni. Mit üzenne azon fiataloknak, akik komoly tervekkel tekintenek a jövőbe, akár a zene, akár a csillagászat, vagy általában a természettudományok terén?

K. J.: A zene terén, attól tartok, sokkal kevesebb újdonságra számíthatunk, mint

a természettudományok terén. A zenében nem végtelen a határ: előbb-utóbb körbejárnak melódiák és műfajok is. A természettudományokban viszont sok izgalmas felfedezés várható, sőt, meglepetéseket is várok néhány területen. Azt mindenki elismeri, hogy néhány szakterületen nagyon keveset tudunk, de minden bizonnyal ott sem minden úgy van, amiről ma úgy gondoljuk, hogy tudományos tény. Remek példa erre a csillagászat: az idők során számtalanszor változott meg alapjaiban a világgépünk. Vagyis úgy gondolom, nem minden teljesen igaz, amit ma tudományosan annak tartunk, egy új felfedezés megváltoztathat sok mindent. A fiataloknak azt üzenem, hogy legyenek nyitottak, kíváncsiak. Kétkelkedjenek, olvassanak sokat és gondolkodjanak önállóan is minél többet.

Meteor: Köszönöm szépen a beszélgetést! Valamikor késő nyáron, kora ősszel örömmel látnánk vendégül a Polaris Csillagvizsgálóban, hogy együtt figyelhesük meg Naprendszerünk peremvidékének bolygóit.

Molnár Péter